INTERNATIONAL RESEARCH FELLOWS ASSOCIATION

Impact Factor – 3.452 ISSN – 2348-7143

INTERNATIONAL RESEARCH FELLOWS ASSOCIATION'S

RESEARCH JOURNEY

Multidisciplinary International E-research Journal

PEER REFREED & INDEXED JOURNAL

March-2018

SPECIAL ISSUE - 50

Literature : New Trends & Tendencies

साहित्य : नवीन प्रवृत्ती आणि प्रवाह

साहित्य : नव प्रवृत्ति एवं प्रवाह

अतिथी संपादक :
डॉ. आर. एच. गुप्ता
प्राचार्य,
संत मुक्ताबाई कला आणि वाणिज्य
महाविद्यालय, मुक्ताईनगर, जि. जळगाव

मुख्य संपादक :
डॉ. धनराज धनगर
सहा. प्राध्यापक, मराठी विभाग,
कला व वाणिज्य महाविद्यालय,
येवला. जि. नाशिक.

This Journal is indexed in :
- University Grants Commission (UGC) List No. 40705 & 44117
- Scientific Journal Impact Factor (SJIF)
- Cosmoc Impact Factor (CIF)
- Global Impact Factor (GIF)
- Universal Impact Factor (UIF)
- International Impact Factor Services (IIFS)
- Indian Citation Index (ICI)
- Dictionary of Research Journal Index (DRJI)

For Details Visit To : www.researchjourney.net

SWATIDHAN PUBLICATIONS

Attested
Principal
Sau. Rajanitai Nanasaheb Deshmukh Arts, Commerce & Science College, Bhadgaon

156

'RESEARCH JOURNEY' International Multidisciplinary E- Research Journal
Impact Factor - (CIF) - 3.452, (SJIF) – 3.009, (GIF) –0.676 (2013)
Special Issue 50 : Literature : New Trends and Tendencies
साहित्य : नवीन प्रवृत्ती आणि प्रवाह साहित्य : नव प्रवृत्ति एवं प्रवाह
UGC Approved No. 40705 & 44117
ISSN : 2348-7143
March 2018

45	ग्रामीण साहित्य- नवीन टप्पा-इडा पीडा टळो	डॉ.विजया पाटील	248
46	नामदेव ढसाळ एक परिवर्तनवादी कवी	डॉ. माणिक माधव बागले	254
47	जागतिकीकरण आणि मंगेश नारायणराव काळे व हेमंत दिवटे यांची कविता	डॉ. अतुल मधुकरराव देशमुख	257
48	आदिवासी साहित्य आणि लोकजीवन	इंद्रायणी ज्ञानेश्वर सैंदाणे	261
49	प्रेमानंद गज्वी : एक सामाजिक, वास्तववादी प्रयोगशील नाटककार	डॉ. आनंदा बाबुराव सोनवणे	267
50	आदिवासी लेखिकांच्या कवितेतील स्त्रीजाणीव	विलास जयंत गावीत	272
51	माती पंख आणि आकाश : एका ध्येयवेड्या ग्रामीण युवकाची यशोगाथा	सातव समाधान काशिराम	277
52	वृत्तपत्रीय लेख	डॉ. रंजना मधुकर कदम	284
53	स्वातंत्र्योत्तर काळातील स्त्री नाटककारांच्या नाटकातील स्त्रीवाद	रत्ना जवरास	289
54	UNISCO अहवाल २०११ और खानदेशातील आदिवासी बोली	डॉ. प्रदीप औजेकर	294
55	बालकथा साहित्य : नवीन प्रवृत्ती आणि प्रवाह	हर्षदा निंबा बोरसे	300
56	" जैत रे जैत " या कादंबरीतील निसर्गवर्णन	वर्षा रविंद्र उपाध्ये नेहा सुनिल पवार	307
57	मराठी आदिवासी साहित्य : एक अभ्यास विशेष संदर्भ 'तृष्णा' आत्मवृत्तपर कादंबरी	अनिता नामदेवराव रानवळकर	311
58	किरवंत नाटकातील संवाद चातुर्य : एक शोध	डॉ. ज्ञानेश्वर रामलाल भोई	315
59	डॉ. अलका कुलकर्णी यांच्या 'चकवा' कादंबरीचा आशय	संजय धर्मा पाटील	319
60	ग्रामीण साहित्य निर्मिती : एक शोध	गणेश दिगंबर सावजी	323
61	आदिवासी साहित्य	डॉ. विठ्ठल केदारी	329
62	ग्रामीण साहित्य प्रवाह : कादंबरी	डॉ. प्रशांत लगडे	332
63	**लोकसाहित्यातील प्रयोगसिध्द लोककलांचा विश्लेषणात्मक अभ्यास**	**डॉ.सहदेव विलासराव रसाळ**	337
64	नव्वदोत्तर मराठी ग्रामीण कविता	डॉ. हिरालाल सोमा पाटील	344
65	'अस्मितादर्श' - एक बहुआयामी सर्जनशील	ममता काशिनाथ भारुडे डॉ. जितेंद्र शामसिंग गिरासे	348

Attested
Principal
Sau. Rajnibai ... Saheb Deshmukh Arts, Commers & Science College, Bhadgaon

157

'RESEARCH JOURNEY' International Multidisciplinary E- Research Journal
Impact Factor - (CIF) - 3.452, (SJIF) – 3.009, (GIF) –0.676 (2013)
Special Issue 50 : Literature : New Trends and Tendencies
साहित्य : नवीन प्रवृत्ती आणि प्रवाह साहित्य : नव प्रवृत्ति एवं प्रवाह
UGC Approved No. 40705 & 44117
ISSN : 2348-7143
March 2018

जागतिकीकरण आणि मंगेश नारायणराव काळे व हेमंत दिवटे यांची कविता

डॉ. अतुल मधुकरराव देशमुख
साहाय्यक प्राध्यापक
सौ. रजनीताई नानासाहेब देशमुख महाविद्यालय,
भडगाव, जि. जळगाव.
भ्रमणध्वनी : ९७६६३३८३६६
ई मेल - atuldeshmukh156@gmail.com

प्रस्तावना :

जागतिकीकरणाने आपल्या समाजाचा चेहरामोहरा पार बदलवून टाकला आहे. त्याचे बरे-वाईट परिणाम आपल्यापर्यंत पोहोचले आहेत, पोहचत आहेत. ज्या काळात आपण वावरत आहोत; त्या काळात झालेल्या बदलांचे, परिणामांचे प्रतिबिंब आजच्या आपल्या साहित्यातून अधोरेखित झाले आहे का ? या प्रश्नाचे उत्तर शोधण्यासाठी या काळातील लिहिले गेलेले / जाणारे साहित्य तपासून पाहिले तर लक्षात येते, की या बदलांचा, परिणामांचा थेट परिणाम आजच्या मराठी कवितेतून अधोरेखित होऊ लागला आहे. नव्वदोत्तरी कवितेने या बदलांची नोंद ठळकपणे घेतली आहे. नव्वदनंतरच्या कवींच्या प्रकाशित झालेल्या संग्रहांची संख्या पाहिली तर उद्या महत्त्वाचे ठरु शकतील अशा अनेक कवींच्या संग्रहांचा यात समावेश आहे. जागतिकीकरणाच्या बऱ्यावाईट परिणामांचा वेध घेणारे हे कवी आहेत. यात अरुण काळे, महेंद्र भवरे, हेमंत दिवटे, सचिन केतकर, सलिल वाघ, संजीव खांडेकर, लक्ष्मण महाडिक, श्रीधर तिळवे, मन्या जोशी, वर्जेश सोळंकी, प्रवीण बांदेकर, दिनकर मनवर, दासू वैद्य, अरुणचंद्र गवळी, मंगेश नारायणराव काळे, हेमंतकुमार कांबळे, ज्ञानदा, मनोज पाठक, केशव सखाराम देशमुख इत्यादी अनेक कवींनी जागतिकीकरणानंतरच्या परिणामांचा, बदलांचा वेध आपल्या कवितेतून ठळकपणे अधोरेखित करण्याचा प्रयत्न केला आहे. विसाच्या शतकातील अखेरच्या दशकातील शेवटची काही वर्षे नि एकविसाच्या शतकातील पहिले दशक या कवितेने व्यापल्याचे दिसते.

समकालीन असणाऱ्या कवींनी जागतिकीकरणाचा वेध कोणत्या प्रकारे घेतला आहे, हे पाहणे महत्त्वाचे ठरते. त्यामुळेच वर उल्लेखलेल्या कवींपैकी मंगेश नारायणराव काळे व हेमंत दिवटे या कवींच्या काही कवितांचा थोडक्यात परामर्श येथे घ्यावयाचा आहे.

मंगेश नारायणराव काळे :

'शक्तिपाताचे सूत्र' आणि 'मंगेश नारायणराव काळेची कविता' हे मंगेश नारायणराव काळे यांचे अलीकडेच प्रकाशित झालेले दोन कवितासंग्रह आहेत. काळाच्या पटलावरील विविध अवस्थांचे दर्शन मंगेश काळे यांच्या या संग्रहांतील कवितांमधून घडते. संगणक युगातील अनेक संकल्पनांचा

Attested By
Principal
Sau. Rajani... Deshmukh Arts, Commerce & Science College, Bhadgaon

158